

กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวซาเลเซียนในประเทศไทย

Strategies for Developing the Spiritual Leadership of Teachers Affecting the virtue and Ethic Enhancement of students in the Salesian Family Schools in Thailand

อุษณีย์ วีระพัชรรังษี, พงทธี ศิริบรรณพิทักษ์, และ อีรภัทร กุโลภาส

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูและการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัว ซาเลเซียนในประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนครอบครัวซาเลเซียน ในประเทศไทยและ 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูให้มีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนครอบครัวซาเลเซียนในประเทศไทย ใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรจำนวน 22 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารและครู จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และ PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูและการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนครอบครัวซาเลเซียนในประเทศไทย มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาความเป็นผู้นำ (2) ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และ (3) คุณธรรมจริยธรรมที่เป็นคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของนักเรียนซาเลเซียน 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวซาเลเซียนในประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน 3) กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูให้มีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน

ในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทยมี 2 กลยุทธ์ คือ (1) กลยุทธ์การปฏิรูปการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู (2) กลยุทธ์การพัฒนาการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงานปกติภายในองค์กรให้มีความเข้มแข็ง โดยมีกลยุทธ์รองจำนวน 4 กลยุทธ์และ 16 วิธีดำเนินการ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา / ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ / คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน / โรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียน

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the conceptual framework suitable for developing the spiritual leadership of teachers influencing the virtue and ethic enhancement of students in the Salesian family schools in Thailand; (2) to analyze the current and desired state for developing the spiritual leadership of teachers which impacts on the virtue and ethic enhancement of students in the Salesian family schools in Thailand; (3) to develop strategies for the development of the spiritual leadership of teachers affecting the virtue and ethic enhancement of students in the Salesian family schools in Thailand. A descriptive approach was used. The population of the study was 22 Salesian family schools in Thailand. In total, there were 345 respondents, both directors and teachers. Questionnaires, descriptive statistics and a Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) were applied as the research instruments.

The results demonstrated that: 1. there are three aspects of conceptual framework: 1) spiritual leadership development; 2) spiritual leadership; 3) the virtue and ethics that are the characteristics of the Salesian students. 2. The average figure of the desirable stage of the spiritual leadership development of teachers affecting the virtue and ethic enhancement of students in the Salesian family schools in Thailand was higher than the current state in all aspects. 3. 2 major strategies, with 4 sub strategies, and 16 procedures were designed for developing the spiritual leadership of teachers of affecting the virtue and ethic enhancement of students in the Salesian

family schools in Thailand, which are the strategy of reforming Off The Job Training and generating a new culture of On The Job Training in order to gain strength in the organization.

KEYWORDS: LEADERSHIP DEVELOPMENT STRATEGIES / SPIRITUAL LEADERSHIP / THE VIRTUE AND ETHIC OF STUDENTS / SALESIAN FAMILY SCHOOLS IN THAILAND

บทนำ

สังคมในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมหลังยุคใหม่ ที่ได้รับอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้คนในยุคปัจจุบันขาดจุดยืนหรือเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่มีความเชื่อในศาสนา จึงแสวงหาวัตถุนิยม ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่สนใจต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม (เชิดชัย เลิศจิตรเลขา และคณะ, 2552) จากการศึกษาปัญหาวิกฤตคุณธรรมของสังคมไทย (อริศรา เล็กสรรเสริญ, 2558; ธเนศ ขำเกิด, 2558) พบว่า ปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรมในสังคมไทยมี 5 ลำดับคือ 1) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม 2) ขาดสำนึกรับผิดชอบในฐานะพลเมือง ไม่เคารพกฎกติกา 3) ขาดความซื่อสัตย์สุจริต 4) ห่างไกลศาสนา และนิยมใช้ความรุนแรง 5) การขาดการใช้ความรู้และเหตุผลในการแก้ปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชน จากรายงานภาวะสังคมไทย ปี 2558 พบว่า การตั้งครม.ในวัยรุ่นอยู่ในระดับสูงและพบการตั้งครม.ซ้ำเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยิ่งเพิ่มขึ้น และอายุเฉลี่ยของผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกและสูบเป็นประจำลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 16.8 ปีในปี 2550 เป็น 15.6 ในปี 2557 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) และ พรพรรณ อาทิตย์ตั้ง (2555) กล่าวถึง ปัญหาของเยาวชนไทยไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) ปัญหาร่วมคือ ปัญหาของสังคมที่เยาวชนเห็นตัวอย่างและปฏิบัติตาม เช่น การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เล่นการพนัน การเข้าถึงเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย ปัญหายาเสพติดและการทุจริตคอร์รัปชัน และ 2) ปัญหาที่เกิดจากการอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองของเยาวชน ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการขาดการอบรม การสืบสานความเชื่อและประเพณีที่งดงามจากครอบครัว ทำให้ขาดจุดยืนและขาดการใคร่ครวญ เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม โกศล ช่อผกา (2542) ได้เสนอแนะว่าปัญหาดังกล่าวต้องเริ่มต้นจากการปฏิวัติภายในจิตวิญญาณของบุคคล และ ประเวศ วะสี (2547) ชี้ให้เห็นว่าการปฏิวัติทางจิตวิญญาณเป็นการสร้างมิติทางจิตวิญญาณให้เกิดความสมบูรณ์ในตัวบุคคล จึงสามารถแก้ไขระบบสังคมให้มีความสมดุล ดังนั้นจิตวิญญาณ

ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนามนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นทางออกในการแก้ปัญหาของสังคม รวมทั้งองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดให้จิตวิญญาณ (Spiritual) เป็นมิติหนึ่งขององค์รวมของชีวิตและบุคคลในการพัฒนาระบบสังคมให้มีความสมดุล ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงเห็นความสำคัญและได้กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม (ประยูรธ จันทรโอชา, 2557) การนำมิติด้านจิตวิญญาณมาใช้ในระบบการศึกษาจึงเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณกับการสอนของครู ดังที่ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556) เน้นว่าครูจะต้องสอนบนพื้นฐานของการเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ยินดีในการดูแลผู้อื่น เพราะการสอนเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม (Moral profession) ที่สังคมให้ความสำคัญ ในการดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก แนวคิดสำคัญของจิตวิญญาณเน้นความไม่เห็นแก่ตัว การบริการผู้อื่นและการมีจริยธรรมในอาชีพ ดังนั้นสังคมที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมฐานเศรษฐกิจ การพัฒนาความเป็นผู้นำจึงต้องพัฒนาในมิติของศาสนา ระบบความเชื่อและชีวิตภายในและค่านิยมส่วนบุคคลด้วย ยิ่งกว่านั้นยังต้องการทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้ความเข้าใจมากขึ้นและทำให้ความเป็นผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Fry & Kriger, 2009) อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายคือ ความเป็นผู้นำที่ดีที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ ชี้แนะแนวทางและมีอิทธิพลต่อการกระทำ พฤติกรรม ความเชื่อและความรู้สึกของเพื่อนครู ซึ่งยอมรับด้วยความเต็มใจ (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2540)

ความเป็นผู้นำของครูจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน เพราะจะสร้างศรัทธา ความไว้วางใจและแรงบันดาลใจ การเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาในตัวครูและทำให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำด้วย (ตรังโชน, 2555) ครูที่มีความเป็นผู้นำจะนำวิสัยทัศน์และนโยบายของโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ความรู้และประสบการณ์ของครูผู้นำจะช่วยให้เพื่อนครูพัฒนาความเป็นผู้นำของตนและพัฒนาวิชาชีพด้วย (รังสรรค์ สุทาร์ม, 2558) ความเป็นผู้นำของครูจึงมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิก, 2520) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2551) พบว่าการเห็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมของคนรอบข้าง เช่น ผู้ปกครอง ครู เพื่อน มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็ก กล่าวคือ คนที่มีหรือเห็นแบบอย่างที่ดีมาก มักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีหรือเห็นแบบอย่างที่ดีน้อย และจากรายงานประมวลผลการวิจัยของปัจจัยเชิงเหตุผลของพฤติกรรมของคนดีคนเก่ง พบว่าสถานการณ์ที่มีอิทธิพล

ต่อพฤติกรรมของเด็กจนถึงวัยรุ่นคือ ครอบครัวและสถานศึกษา โดยผู้ปกครองและครูต้องอบรมดูแลเอาใจใส่ให้ถูกวิธี และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กจึงจะช่วยเพิ่มพฤติกรรมนี้ได้อย่างมาก จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนพบว่าครูบางส่วนมีภาระหนี้สิน ขาดแรงบันดาลใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน ขาดความรับผิดชอบและไม่อุทิศตนในการปฏิบัติงาน ขาดวินัย ยังไม่เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียน รวมทั้งไม่ติดตามตักเตือนนักเรียนทั้งในด้านการเรียน ความประพฤติและวินัย ทำให้นักเรียนผิดวินัยมากขึ้น เช่น การทะเลาะวิวาท ใช้อำนาจรุนแรง ติดสื่อออนไลน์ ไม่ขยันเรียนและประพฤติตนไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาคูโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตที่สำคัญและเป็นจุดสูงสุดของการพัฒนาบุคคล รวมทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับความเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณของครูยังมีน้อย และการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องการการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้นในประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูและการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูให้มีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้ 1) ศึกษากรอบแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูและการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทยโดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบค่าความตรงด้านเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ โรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย จำนวน 22 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 345 คน ได้แก่ ประชากรคือผู้อำนวยการ 22 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน จำนวน 323 คน โดยสุ่มตัวอย่าง จากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่กำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ได้จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า จำนวน 24 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 96 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู และตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) และ 4) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู โดยการวิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority need index ($PNI_{modified}$) ด้วยสูตร $PNI_{modified} = (I - D) / D$ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) 5) ร่างกลยุทธ์ ฉบับที่ 1 การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูโดยนำผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและภาวะคุกคาม ด้วย SWOT MATRIX มากำหนด (ร่าง) กลยุทธ์ ฉบับที่ 1 ได้กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รองและวิธีดำเนินการ 6) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (ร่าง) กลยุทธ์ ฉบับที่ 1 จากผู้ทรงคุณวุฒิรายบุคคล ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ละและความถี่ 7) ปรับปรุงร่างกลยุทธ์ ความเหมาะสมและเป็นไปได้ (ร่าง) กลยุทธ์ ฉบับที่ 2
8) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (ร่าง) กลยุทธ์ ฉบับที่ 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจาก
การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
ร่างกลยุทธ์ 9) ปรับปรุงและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและ
การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาเลเซียนในประเทศไทย ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดงานวิจัยจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่สังเคราะห์
ได้จากเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นสรุปได้ดังนี้

1.1 กรอบแนวคิดการพัฒนาความเป็นผู้นำ ใช้แนวคิดเรื่องการพัฒนาความเป็น
ผู้นำของ Truelove (1992) และ Dubrin (2004) ประกอบด้วย 1. การฝึกอบรมนอก
สภาพแวดล้อมการทำงาน 1.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง 1.2 การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 2. การฝึกอบรม
ระหว่างการปฏิบัติงานปกติในสถานที่ทำงาน 2.1 การเรียนรู้ตัวต่อตัว 2.2 การเรียนรู้จาก
ประสบการณ์

1.2 กรอบแนวคิดความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู ใช้แนวคิดเรื่องความเป็น
ผู้นำด้านจิตวิญญาณตามแนวคิดของ Fry (2003) ประกอบด้วยคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ
ทางจิตวิญญาณ 3 ประการ คือ 1) มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่ง 2) มีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวัง 3) มีความรักเมตตา

1.3 กรอบแนวคิดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ของ
นักเรียนชาเลเซียนของฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนในเครือคณะอัครคาทอลิกแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ความขยัน 2) ความศรัทธาในความดีและ 3) ความร่าเริง

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ
ของครูที่มีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาเลเซียน
ในประเทศไทย พบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($x = 4.78$)
สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($x = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติ
ที่พึงประสงค์สูงสุดคือ ด้านการฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงานปกติในสถานที่ทำงาน
($x = 4.79$) รองลงมา คือ ด้านการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงาน ($x = 4.76$)

3. กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์รองและ 16 วิธีดำเนินการ ได้แก่ (1) กลยุทธ์การปฏิรูปการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ คือ (1.1) กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน (1.2) กลยุทธ์การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นกลุ่มของครูให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน (2) กลยุทธ์การพัฒนาการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงานปกติภายในองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มีกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ คือ (2.1) กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้ตัวของครูให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังให้ผลต่อการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน (2.2) กลยุทธ์การพัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ของครูให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความร่าเริงของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู

1.1 การพัฒนาความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pearce (2007) ที่พบว่าองค์กรก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นที่จะต้องสร้างผู้นำที่จะนำองค์กรไปสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ Pietersen (2010) ได้กล่าวว่าผู้นำควรได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม เริ่มจากการรู้จักตนเอง การยืนหยัดในสิ่งที่ตนเชื่อและศรัทธา จะนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาความเป็นผู้นำเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้นำ ทั้งด้านทักษะ บุคลิกภาพ ความรู้และความเข้าใจในงาน สอดคล้องกับปกรณ วังศรีตันพิบูลย์ (2553) ได้ยืนยันว่าการพัฒนาความเป็นผู้นำภายในตนเองให้แข็งแกร่ง เป็นการสร้างคนในองค์กรให้มีความเป็นผู้นำเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

1.2 ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู มีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าวว่าครูคือผู้นำทางวิญญาณทั้งแก่บุคคลและสังคม ดังนั้นการแสดงออกของครูทุกอย่าง จึงส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง ทั้งด้านความประพฤติทางกายและจิตใจ

เพราะครูคือผู้ยกดวงวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้น และเป็นมัคคุเทศก์ทางวิญญาณ (สมเด็จพระทองผิวงาม, 2557) ทั้งนี้การแก้ปัญหาของครูควรเริ่มที่การสร้างแรงบันดาลใจ โดยครูต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองก่อนแล้วจึงสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียน ดังคำกล่าวที่ว่าครูที่ยิ่งใหญ่จะสร้างแรงบันดาลใจ เพราะแรงบันดาลใจเป็นทักษะความสามารถในการสร้างกำลังใจในการเรียนรู้และปรับตัวต่อทุกสรรพสิ่งด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยตัวเองตลอดชีวิต (วัฒนา คุณประดิษฐ์, 2559)

1.3 คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มาจากแนวคิดของนักบุญยอห์น บอสโกผู้ให้การศึกษาอบรมและอภิบาลตามอัตลักษณ์นักเรียน คือ ขยัน ศรัทธาในความดีและร่าเริง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นวิถีทางสู่ความศักดิ์สิทธิ์และเป็นชีวิตจิตวิญญาณของเยาวชน เพื่อเป็นพลเมืองที่สุจริตและเป็นศาสนิกชนที่ดี และเป็นการพัฒนาคุณลักษณะควบคู่กับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัยด้วยความชื่นชมยินดี และด้วยความคิดที่ถูกต้อง (สุวิมล ว่องวานิช และคณะ, 2550) สอดคล้องกับ เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุขภิรมย์ (2550) พบว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของทั้งประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้ว และเป็นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ช่วยพัฒนาความมั่นคงของประเทศชาติ ได้แก่ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ มีวินัย ความรับผิดชอบ หน้าที่และประหยัด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเขียนในประเทศไทย ผลการวิจัย โดยภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านและด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการฝึกอบรมระหว่างการทำงาน ปกติในสถานที่ทำงานด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ แสดงว่าครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานปกติในสถานที่ทำงานด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของตนให้เกิดผลแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) และเกตุสุดา รัชฎาวิชิตกุล (2547) ที่มีความเห็นว่าการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นกระบวนการและแต่ละขั้นของการเรียนรู้จะเป็นฐานของการเรียนรู้ในขั้นต่อไป การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycles) ของบุคคล มี 4 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างประสบการณ์ 2) การสะท้อนการเรียนรู้หรือทบทวนการเรียนรู้ 3) การสรุปองค์ความรู้ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ แต่ในอดีตการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์มีเพียง 2 ขั้นตอน คือการสร้างประสบการณ์และการสะท้อนการเรียนรู้ ทำให้ขาดขั้นตอนการรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกต้อง จึงไม่สามารถต่อยอดความรู้ ดังนั้นผู้เรียนต้องใช่วงจรการเรียนรู้เพื่อการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

3. กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทยและการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม การประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของกลยุทธ์ พบว่ากลยุทธ์ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียนในประเทศไทย ควรมี 2 กลยุทธ์หลักและ 4 กลยุทธ์รองที่กำหนดจากการพัฒนาความเป็นผู้นำ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนรู้ตัวต่อตัวและการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กลยุทธ์การปฏิบัติการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ผู้บริหารมีแนวทางในการพัฒนาครูด้วยการปฏิบัติการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยภาพรวมเป็นจุดอ่อน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนจำเป็นต้องรับครูเพื่อสอนด้านวิชาการ โดยไม่ได้คำนึงการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณเข้ามาสอนในโรงเรียน นอกจากนี้ได้ส่งครูเข้ารับการฝึกอบรมร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนตามนโยบายของรัฐเพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง แต่ครูยังไม่ได้นำความรู้วิธีการ เทคนิคต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาการสอนและพัฒนานักเรียนเท่าที่ควร จากการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงานของครูในด้านการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ในด้านการมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและการมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวัง เป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์นี้ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง คือ 1) กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน 2) กลยุทธ์การปฏิบัติการเรียนรู้เป็นกลุ่มของครู ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูเป็นจุดแข็ง ในด้านความเป็นผู้นำทาง จิตวิญญาณของครู โดยภาพรวมเป็น

จุดแข็ง แต่ด้านการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมนักเรียนเป็นจุดอ่อน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมของครูได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารพบว่าครูบางส่วนมีภาระหนี้สิน ขาดแรงบันดาลใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน แสดงว่าโรงเรียนในครอบครัวชาเลเซียนต้องการพัฒนาครูด้วยการยกระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ครูมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งในการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สอดคล้องกับ Attard (2014) ที่กล่าวว่าครูในฐานะผู้ให้การอบรมรับหน้าที่ในการให้การศึกษาอบรมด้วยความยินดีและยอมรับในหลักวิธีการของโรงเรียนชาเลเซียนเป็นผู้เชี่ยวชาญในระดับมืออาชีพและสนใจในการปรับตนเองให้ทันสมัยอย่างเป็นระบบ สร้างเสริมคุณลักษณะพื้นฐานของมิติทางจริยธรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550) ที่กล่าวว่าการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงานเป็นการฝึกอบรมให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทันทีที่ที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรมเพื่อให้การฝึกอบรมเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ Knowles (1975) ที่ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4 ประการ คือ 1) บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่า 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตและชี้นำตนเองได้ 3) นวัตกรรมทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้เรียนต้องริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น 4) ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกต้องศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะความรู้จะล้าสมัย และเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับ สายสุตา ชันธเวช (2557) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นความรับผิดชอบของบุคคลและเป็นความเชื่อมั่นในศักยภาพของการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ (never-ending potential of human) การมีความสัมพันธ์อันดีช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดอย่างแตกฉาน (Critical thinking)

3.1.2 กลยุทธ์การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นกลุ่มของครู ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน จากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้เป็นกลุ่มของครูเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงสุดและเป็นจุดอ่อน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งของครู และการมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังเป็นจุดอ่อน รวมทั้งการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมเป็นจุดอ่อน แสดงว่าการพัฒนาครูด้วยการฝึกอบรมนอกสภาพแวดล้อมการทำงานยังไม่เกิดประโยชน์ต่อองค์กรเนื่องจากครูไม่ได้นำมาแบ่งปันความรู้ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาครูในฝ่ายหรือในกลุ่มสาระ ที่ช่วยให้ครูเกิดบรรยากาศของการทำงานร่วมกันด้วยความเสียสละ

รับผิดชอบและมีแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกันในฝ่ายให้สำเร็จลุล่วงและยังไม่ได้ใช้ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน จึงเห็นควรให้ผู้บริหารโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเขียนได้ใช้กลยุทธ์นี้ในการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นกลุ่มของครู ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ที่ยืนยันว่าสถานศึกษาที่พัฒนาครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ทำให้เกิดการรวมตัวเพื่อการเรียนรู้เป็นกลุ่มของครู ในบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นการปฏิบัติโครงสร้าง ระบบการทำงานและวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน นอกจากนี้ เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2556) เสริมว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกันที่มุ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยครูจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เอาชนะตนเองในเรื่องการเรียนรู้ ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้แข่งขันกับตัวเอง แรงจูงใจที่ยั่งยืนที่เกิดจากภายในจะเป็นพื้นฐานที่ดีของการสร้างเจตคติ (Attitude) และวิถีชีวิต (Lifestyles) ดังคำกล่าวที่ว่าผู้เอาชนะใจตนเองได้จะเป็นผู้ชนะอุปสรรคทั้งปวง สุทัศน์ เอกา (2560) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด, นุชานา เหลืองอังกูร และ อมร มะลาศรี (2553) พบว่า การเรียนรู้ร่วมกันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความสนุกสนาน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เกิดทักษะในการค้นคว้าข้อมูล สร้างสรรค์และนำเสนอชิ้นงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ การเรียนรู้แบบองค์รวม เรียนรู้แบบมีความสุข ดังนั้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพึ่งพาอาศัยกันจะทำให้ครูเกิดความหวังและแรงบันดาลใจให้มุ่งมั่นพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น

3.2 กลยุทธ์การพัฒนาการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการฝึกปฏิบัติงานปกติภายในองค์กรให้มีความเข้มแข็งเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้ผู้บริหาร พัฒนาการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการฝึกปฏิบัติงานปกติภายในองค์กรให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าการฝึกปฏิบัติงานปกติในที่ทำงานเป็นจุดแข็ง เนื่องจากทั้งนโยบายของรัฐและสภาพเศรษฐกิจเอื้อให้มีการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่วนการเรียนรู้ตัวต่อตัวเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ แสดงว่าครูสามารถเรียนรู้ทักษะและฝึกปฏิบัติงานมีความชำนาญจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในสถานที่ทำงานแต่ยังต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวมากขึ้น จึงเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเขียนใช้กลยุทธ์เหล่านี้ ในการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมใหม่การปฏิบัติงานปกติภายในองค์กรให้มีความเข้มแข็ง ด้วยกลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ดังนี้ 1) กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้

รู้ตัวต่อตัวของครู ให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังให้มีผลต่อการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน 2) กลยุทธ์การพัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ของครูให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการเสริมสร้างความร่าเริงของนักเรียน

3.2.1 กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้ตัวต่อตัวของครู ให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังให้มีผลต่อการเสริมสร้างความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน จากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ตัวต่อตัวของครู เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงสุดและเป็นจุดอ่อน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งของครูและการมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังเป็นจุดอ่อน รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมเป็นจุดอ่อน โดยเฉพาะด้านความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียน แสดงว่าครูยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตัวต่อตัวผ่านการฝึกอบรมที่โรงเรียนจัดขึ้นตามโครงการพัฒนาบุคลากร เช่น การนิเทศภายใน การนิเทศชั้นเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในฝ่ายหรือกลุ่มสาระ การให้คำปรึกษา การสอนงาน การฝึกให้ปฏิบัติงานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพของตนเองและยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Canfield and Chee (2012) ที่กล่าวถึง การโค้ช(Coaching) เป็นการนำคนสู่ความสำเร็จ 5 ประการ คือ (1) บรรลุเป้าหมาย (2) เอาชนะปัญหา (3) เรียนรู้และพัฒนา (4) ปลุกฝังความเชื่อและอุปนิสัยใหม่ (5) ประสบผลสำเร็จในชีวิตและการทำงาน ด้วยการยกระดับคนอื่นให้สูงขึ้น ดังนั้นการโค้ชจะช่วยยกระดับความสามารถและสร้างแรงบันดาลใจให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ สารโจน์ เกษมสุขโชติกุล (2560) ที่กล่าวว่า Peer Assist เป็นการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ช่วยเปลี่ยนความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ให้กลายเป็นความรู้ที่ถ่ายทอดได้ (Explicit Knowledge) การทำ Peer Assist เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมที่มีทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น ซึ่ง The International Coach Federation (ICF) ให้ความเห็นว่า coaching เป็นการจุดประกายให้ผู้ที่ได้รับการโค้ชเห็นโอกาสและเกิดแรงบันดาลใจในการใช้ศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง เพื่อสร้างความสำเร็จทั้งในด้านส่วนตัวและในหน้าที่การงาน

3.2.2 กลยุทธ์การพัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ของครูให้มีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังในการ

เสริมสร้างความเข้าใจของนักเรียน จากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ของครู เป็นด้านที่เป็นจุดแข็ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวัง และการมีความรักเมตตาเป็นจุดแข็ง ส่วนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมเป็นจุดอ่อน แสดงว่าครูได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ รวมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรมความเมตตา สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ (2544) ที่ว่าการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่เน้นการคิด (Cognitive) มนุษยนิยม (Humanistic) สังคม (Social) และรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า Constructivist Learning Models ดังนั้นการออกแบบการเรียนรู้เน้นการวัดความสามารถภาคปฏิบัติของการเรียน และใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาทักษะใหม่ๆ เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากภายใน หรือจากการฟังคำอธิบายได้ผลน้อยกว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ นอกจากนี้ Currie (2014) ให้ความเห็นว่าครูที่แสดงความรักเมตตาต่อนักเรียน สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดความไว้วางใจ มีสุขภาวะที่ดีและมีความรู้เชิงยีนดี เพราะความเมตตาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการมีความรู้สึกดีถึงตนเองที่ส่งผลต่อความจำและการเรียนรู้ อารมณ์ การนอนหลับ และสุขภาพ นักเรียนที่มีทัศนคติเชิงบวกจะมีความตั้งใจ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย มี 2 ส่วน คือ การนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเซียน ควรเร่งกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและฟื้นฟูจิตวิญญาณความเป็นครูตามจิตตารมณ์ของนักบุญยอห์น บอสโกให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพราะการอยู่ท่ามกลางเยาวชนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องการครูที่มีพื้นฐานทางจิตวิญญาณ มีคุณภาพการสอนขั้นสูงและเป็นแบบอย่างที่ดี ผลการวิจัยพบว่าทั้งด้านการฝึกอบรมนอกสถานที่ทำงาน และการฝึกปฏิบัติงานปกติในสถานที่ทำงาน การมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งของครูมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในทุกด้าน และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านความขยันของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในทุกด้านเช่นเดียวกัน จึงเป็นโอกาสให้ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาครบทุกด้านทั้งทางด้านจิตวิญญาณ และความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ

1.2 โรงเรียนในเครือของแต่ละคณะ ควรจัดตั้งทีมอภิบาลในโรงเรียน เพื่อให้การติดตามดูแลเอาใจใส่พัฒนาด้านจิตวิญญาณของครูและนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง ด้วยรูปแบบที่หลากหลายโดยการตั้งกลุ่มครูแกนนำในการเป็นเครือข่าย ที่สนับสนุนให้โรงเรียนมีบรรยากาศของโรงเรียนคาทอลิกที่ชัดเจน ผลการวิจัยพบว่าการมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและการมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน เป็นต้นในด้านความขยัน และศรัทธาในความดี ซึ่งเป็นจุดอ่อนในทุกด้านจึงต้องการการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เป็นโอกาสให้ผู้บริหารได้ผลักดันให้เกิดการพัฒนาทีมงานที่เป็นกัลยาณมิตร ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในโรงเรียน โดยเริ่มจากผู้บริหารส่งผลไปสู่ครู ครูส่งผลถึงเพื่อนครู และครูส่งผลถึงนักเรียน

1.3 โรงเรียนในครอบครัวชาวเลเขียน ควรสร้างจุดเด่นด้วยการจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความรักเมตตาและทำให้โรงเรียนในครอบครัวชาวเลเขียนมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของสถาบันการศึกษาที่มีบรรยากาศแบบครอบครัวและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการให้การศึกษาอบรมจิตตารมณ์ของนักบุญยอห์น บอสโก ผลการวิจัยปรากฏเด่นชัดว่าการมีความรักเมตตาของครูเป็นจุดแข็งของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูในทุกด้าน และนักเรียนมีคุณธรรมด้านความร่าเริงเป็นจุดแข็งด้วยเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูที่มีผลต่อการเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของครู เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจของครูมีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ($x = 4.75$) จึงควรพัฒนาผู้บริหารทั้งระดับสูงและระดับกลาง ให้มีความสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของครูที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดอื่น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าคุณธรรมด้านความขยันและความศรัทธาในความดีของนักเรียนเป็นจุดอ่อนที่ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วนและเป็นวิกฤติของการศึกษาในทุกระดับ จึงควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสังกัดอื่น ๆ ด้วย ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

2.3 ควรศึกษาวิจัยต่อยอดกลยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครูมีผลต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในครอบครัวชาวเลเขียนในประเทศไทย โดยการประเมินผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาคณาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของ

ครูว่ามีผลในการเปลี่ยนแปลงจุดแข็ง จุดอ่อนของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในด้านความขยันและความศรัทธาในความเป็นมาอย่างไร เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของครู ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางจริยธรรมที่สูงส่งและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจด้วยความศรัทธาและความหวังเป็นจุดอ่อน สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม ด้านความขยันและความศรัทธาในความคิดของนักเรียนเป็นจุดอ่อน จึงต้องได้รับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกษศดา รัชฎาวิชิตกุล. (2547). *การพัฒนาการเรียนการสอนที่สนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- โกศล ช่อผกา. (2542). *พุทธกระบวนทัศน์เชิงนิเวศวิทยาแนวเล็ก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, และรุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2550). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย คุณลักษณะและกระบวนกรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2540). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เชิดชัย เลิศจิตรเลขา และคณะ. (2552) *จิตวิญญาณของคริสต์ศาสนาในวิถีชีวิตของคนพิการ. วารสารวิชาการวิทยาลัยแสงธรรม, 1(1), 111-112.*
- ดวงเดือน พันธมนาวิน, และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย และต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ตรังโซน. (2555). *ครูและภาวะผู้นำ*. สืบค้นจาก http://www.trangzone.com/webboard_show.php?ID=62151
- ธเนศ ขำเกิด. (2558). *วิกฤตการณ์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยตามทรรศนะของศาสตราจารย์ ดร.กรัยวิเชียร*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/148309>
- บุญชม ศรีสะอาด, นุชนา เหลืองอังกูร, และอมร มะลาศรี. (2553). *การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน*. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, 4(4), 15-22.

- ปกรณ วังศรีรัตนพิบูลย์. (2553). การพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำในตัวคุณให้แข็งแกร่ง. สืบค้นจาก <http://www.adecco.co.th/employers/adecco-thought-leadership-detail.aspx?id=343&c=4>
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา.
- ประเวศ วะสี. (2547). ธรรมชาติของสรรพสิ่ง: การเข้าถึงความจริงทั้งหมด. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรพรรณ อาทิตย์ตั้ง. (2555). สภาพปัญหาสังคม. สืบค้นจาก<http://luck507.blogspot.com/2012/07/blog-post.html>
- รังสรรค์ สุธารัม. (2558). ภาวะผู้นำครู. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/478744>
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัยและแนวทางสู่การพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2556). แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู (PLC for Teacher Professional Development). วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 10(1), 34-46.
- วัฒนา คุณประดิษฐ์. (2559). ทำไมครูที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นครูที่สร้างแรงบันดาลใจ. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/413790>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจากhttp://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf
- วิโรจน์ ลักษณะอดิสร. (2550). กลยุทธ์ HR ที่จับต้องได้. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สาโรจน์ เกษมสุขโชติกุล. (2560). Peer Assist: เรียนรู้ก่อนทำผ่านทีมช่วยคิดนอกกะลา. สืบค้นจาก http://hpc4.anamai.moph.go.th/pmqa12/data/kpi13/peer_assist.pdf.
- สายสุตา ชันธเวช. (2557). การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning). สืบค้นจาก <http://meyawee.blogspot.com/2014/01/self-directed-learning-humanism.html?view=magazine>
- สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

- สุทัศน์ เอกา. (2560ก). *แนวทางแห่งการพัฒนาตนเอง*. สืบค้นจาก <https://blog.eduzones.com/sutat/178564>
- สุทัศน์ เอกา. (2560ข). *กำจัดจุดอ่อน พัฒนาจุดเด่นแห่งการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <http://m.eduzones.com/content.php?id=172712>
- สมเจตน์ ทองพิวงาม. (2557). พุทธทาสภิกขุกับการแนะแนวการดำเนินชีวิต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 186.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ภาวะสังคมไทย ไตรมาสที่หนึ่งปี 2558*. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/temp_social/Press_Social1-2558.pdf.
- อริศรา เล็กสรรเสริฐ. (2558). *การศึกษาศถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

ภาษาอังกฤษ

- Attard, F. (2014). *Salesian Youth ministry frame of reference*. India: Bosco Society for Printing & Graphic Training.
- Canfield, J., & Chee, P. (2012). *Coaching for breakthrough success: Proven techniques for making impossible dreams possible*. New York: McGraw-Hill.
- Currie, L. (2014). *Why Teaching Kindness in Schools Is Essential to Reduce Bullying*. Retrieved from <https://www.edutopia.org/blog/teaching-kindness-essential-reduce-bullying-lisa-currie>
- Dubrin, A. J. (2004). *Leadership, research finding, practice, and skill*. USA.: Houghton Mifflin.
- Fry, L.W. (2003). Toward a theory of spiritual leadership. *The Leadership Quarterly*, 14 (6), 693-727.
- Fry, L. W., & Kriger, M. (2009). Towards a being-centered theory of leadership: multiple levels of being as context for effective leadership. *Human Relations*, 62 (11), 1667-1696.
- Khanuengnich A. (2014). *Leadership: Tips for Successful Sustainable Development*.

- Royal Thai Air Force Medical Gazette*, 60 (3) [September - December 2014], 54
- Knowles, S. M. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. New York: Follett.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Pearce, C. L. (2007). The future of leadership development: The importance of identity, multi-level approaches, self-leadership, physical fitness, shared leadership, networking, creativity, emotions, spirituality and on-boarding processes. *Human Resource Management Review*, 17 (4), 355-359.
- Pietersen, W. (2010). *Strategic learning: How to be smarter than your competition and turn key insights into competitive advantage*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons.
- Truelove, S. (1992). *Handbook of training and development*. Oxford: Blackwell.

.....
ผู้เขียน

นางสาวอุษณีย์ ธีระพัชรังษี นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย
การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: ussanee@fma.or.th

ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา
นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล: pruet.s@chula.ac.th

ดร.ธีรภัทร กุโลภาส อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ
และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล: Dhirapat.k@chula.ac.th

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต”
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย